

13 februari 2025

Remissvar från Sveriges Stadsmissioner

Remissyttrande över remitterad Promemoria Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel diarienummer S2024/02135.

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner samlar på nationell nivå den lokala Stadsmissionen i Göteborg, Kalmar, Skåne, Stockholm, Sörmland, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östergötland och arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige. Tillsammans bedriver vi professionell social omsorg, utbildning och arbetsintegration på 40-talet orter runt om i Sverige och möter 5000 - 7000 människor dagligen.

Stadsmissionens vision är ett mänskligare samhälle, där alla har makt att forma sina egna liv och är delaktiga i samhället. Det sociala arbetet utgår utifrån en kristen värdegrund som värnar om alla människors lika värde och rättigheter oberoende av livssituation. Sveriges Stadsmissioner skriver under på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och verkar för alla människors rätt till bostad, sysselsättning och social trygghet.

Sveriges Stadsmissioners utgångspunkter för yttrandet

Stadsmissionens är en idéburen organisation som arbetar för att skapa ett mänskligare samhälle där alla har makt att forma sina egna liv och är delaktiga i samhället. Detta gör Stadsmissionen genom att arbeta med social omsorg, utbildning och arbetsintegration för att hjälpa de mest utsatta människorna i samhället.

I sitt uppdrag utgår Stadsmissionen från FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och värnar om alla människors lika värde, oavsett livssituation.

Sammanfattning

Sveriges Stadsmissioner avslår förslaget om att höja kostnadstaket för högkostnadsskyddet för läkemedel, då detta drabbar människor extra hårt i ekonomisk utsatthet, så som låginkomsttagare, människor med sjukersättning eller ekonomiskt bistånd och äldre med låg pension.

Vi ser att promemorian brister i att ge en heltäckande bild av hur förändringen påverkar människor i ekonomisk utsatthet, samtidigt som den saknar en djupgående konsekvensanalys av hur reformen påverkar människors möjlighet att hämta ut livsviktiga läkemedel och vilka följder detta kan få för deras hälsa och livskvalitet.

Det saknas också en analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av förslaget, hur ökade kostnader för patienterna kan leda till att fler avstår från

läkemedel, vilket i sin tur kan orsaka större påfrestningar på hälso- och sjukvårdssystemet. Förslaget innebär en betydande förskjutning av kostnader från staten till patienterna, utan att presentera alternativa lösningar eller förklaringar till varför andra finansieringsmodeller inte har övervägts. Detta bidrar till en orättvis fördelning av kostnadsbördan och underminerar principerna om solidaritet och social rättvisa och mänskliga rättigheter. För att en människa ska kunna leva ett drägligt och värdigt liv måste rätten till hälsa vara tillgodosedd.

Sveriges Stadsmissioner anser att förslaget inte är tillräckligt berett för att vara beslutsunderlag då en tillräcklig konsekvensanalys saknas. Det är grundläggande att beslut om en sådan betydande reform bygger på en helhetsbild av dess effekter, särskilt då risken är stor för att de mest sårbara grupperna i samhället drabbas oproportionerligt hårt. Promemorian uppfyller därför inte de krav som måste ställas på ett beslutsunderlag, och detta riskerar att undergräva förtroendet för högkostnadsskyddet och för välfärdssystemet i stort.

4. Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel

Förslag: Kostnadstaket för högkostnadsskyddet för läkemedel höjs. Utifrån 2025 års prisbasbelopp höjs taket från 2 900 kronor till 3 800 kronor. Beloppen inom den s.k. högkostnadstrappan höjs också i varje steg. Det första trappsteget ändras så att patienten betalar 75 procent, i stället för 50 procent, av kostnaden i intervallet.

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget eftersom ett kraftigt höjt högkostnadsskydd kommer att slå hårt mot de grupper i samhället som redan har det tuffast och underminerar mänskliga rättigheter. För att en människa ska kunna leva ett drägligt och värdigt liv måste rätten till hälsa vara tillgodosedd.

Sveriges Stadsmissioner är medvetna om de stora utmaningar som samhället står inför och att de gemensamma medlen inte räcker till allt. Men en höjning av högkostnadsskyddet för läkemedel underminerar principerna om rätten till hälsa och social rättvisa. Genom att öka patienternas ekonomiska börda utmanas grunden för ett jämlikt och inkluderande samhälle, där alla har rätt till vård och skydd mot ekonomisk utsatthet.

En höjning med 900 kronor/år kan låta lite och en del grupper i samhället klarar av det, men förslaget kommer att slå hårt mot människor i ekonomisk utsatthet. En icke konsekvensutredd höjning kan leda till att människor inte har råd att följa sina behandlingsplaner, vilket riskerar att förvärra deras hälsotillstånd och i slutändan leda till ökad belastning på sjukvårdssystemet.

En höjning av högkostnadsskyddet riskerar dessutom att ytterligare fördjupa ojämlikheten för de som redan idag löper en större risk att inte få diagnos eller vård i tid på grund av att man helt enkelt inte har råd att söka sig till hälso- och sjukvården. Det är väldokumenterat att 40–60 procent av patienter inte tar sina läkemedel såsom ordinerat. Dålig ekonomi är enligt Läkemedelsverket en av orsakerna.¹ Med en fördyring av läkemedelsuttaget riskerar att ytterligare skikta patientgrupperna i de som har råd och de som inte har råd att sköta sin

¹ Källa Läkemedelsverket. [Behandlingsplanen och uppföljningen | Rationell läkemedelsanvändning | Läkemedelsboken](#)

behandling. Ett a- och ett b-lag i vården. Det utmanar principen att ingen ska behöva välja mellan att köpa läkemedel och andra nödvändigheter som mat och boende.

Högekostnadsskydden inom vården ska skydda mot orimligt höga kostnader för enskilda patienter. Men det finns idag ingen samordning mellan kostnadstakten, för den enskildes läkemedel, sjukvård, sjukresor, färdtjänst och hjälpmedel, vilket gör att avgifter staplas på varandra. En enskild patient kan behöva betala över 7000 kronor per år eller mer, beroende på behov och regionens regler.² Sveriges Stadsmissioner har exempel från Stadsmissionen hälsan, där en människa i hemlöshetssituation på grund av patientavgifterna i primärvården inte har möjlighet att lägga om sina bensår regelbundet, vilket tyvärr får svåra konsekvenser.

På en övergripande nivå är Sveriges Stadsmissioner oroade över trenden mot att allt större ekonomiskt ansvar läggs över på den enskilde patienten. Det allmänna skydd som vårt skattefinansierade, gemensamma vårdssystem ska ge, riskerar att urholkas.

Kraftiga höjningar av det här slaget riskerar också att odla en misstro mot den gemensamt finansierade vården och öppna för ett försäkringsfinansierat system där människor med stor vårdtyngd, med kroniska och långvariga sjukdomar utesluts eller kraftigt missgynnas. Det var med just sådana omotiverade och ojämlika skillnader som vårt gemensamt finansierade vårdssystem togs fram för att komma till rätta med.

Att möta den ökade kostnaden för utvecklingen och framstegen inom medicinen, såväl läkemedel som nya behandlingsmetoder, samt för den demografiska utvecklingen med att lägga över allt större kostnader på den enskilde, anser vi vara fel väg att gå.

Höjningen av högekostnadsskyddet kan inte ses isolerat utan måste också sättas i en övergripande kontext där många människor i Sverige idag, inte bara socio-ekonomiskt utsatta grupper, under kort tid fått radikalt fördyrade levnadsomkostnader. Till exempel har matpriserna under de senaste tre åren ökat med 25 procent.³

Sveriges Stadsmissioner saknar förslag på alternativa lösningar för att möta de ökade kostnaderna för läkemedel, så att de mest utsatta grupperna i samhället inte drabbas.

Vi efterlyser också en diskussion om de strukturella förändringar i högekostnadsskyddet för läkemedel och sjukvård som behövs för att värna rätten till hälsa för alla; att människor i ekonomisk utsatthet ska få den vård de har rätt till.

Vi tackar härmed för möjligheten att lämna vårt remissyttrande över Promemoria Uppdaterat högekostnadsskydd för läkemedel Diarienummer S2024/02135 och hoppas att våra synpunkter beaktas i den fortsatta beredningsprocessen.

Sveriges Stadsmissioner

---

² Källa: hejaolika.se

³ [Näringsmällan – så mycket ökade matpriserna – Matpriskollen](#)

Jonas Wahlstrand, Generalsekreterare